

د ملګرو ملتونو د مرستی پلاوی په افغانستان کی

د ویاند دفتر
کابل – افغانستان

تیلیفون: ۰۰۹۳ ۲۰ ۲۹۷ ۶۱۲۱ – ۰۰۳۹ ۰۸۳۱ ۲۴ ۶۱۲۱

برېښنالیک: spokesperson-unama@un.org

ویب پاڼه: www.unama-afg.org

رسنیز کنفرانس (کابو تکی په تکی)

داکتر عبدالله فهیم د روغتیا د وزارت ویاند
آغلی داکتر ګربیر رانا کاکړ د نړیوال روغتیايي سازمان د تخنیکي برخی مشره په افغانستان کی
داکتر نیلاب مبارز د یوناما د ویاند د دفتر څخه

کابل- د اکتوبر د میاشتې ۱۳ نیټه کال ۲۰۰۸

یوناما: سهار مو په خیر، زه نیلاب مبارز تاسو ټولو ته ښه راغلاست وایم. زموږ د ننی کنفرانس میلمانه دي هر یو ښاغلی ډاکټر عبدالله فهیم د یوناما د ویاند د دفتر څخه او آغلی ډاکټر رنا کاکړ د نړیوال روغتیايي سازمان د تخنیکي برخي مشره په افغانستان کې. دوي به تاسو ته په هیواد کې د روستني خپاره شويو اسهالاتو په اړه معلومات درکړي. خو مخکي له هغی یو څو لنډ رپوټونه به تاسو ته وړاندی کړو.

نړیوال خوراکي مصوونیت: د چاپیریال د بدلون او بیو انرژي ننگوني

د ملگرو ملتونو د خوراک او کرهني اداره (FAO) هر کال د اکتوبر په ۱۶ نېټه د خوارو نړیواله ورځ لمانځي، دا هغه ورځ ده چې دغه سازمان په ۱۹۴۵ میلادی کال کې د کاناډا د کویبک په ښار کې جوړ شو. د خوارو نړیواله ورځ او د ۲۰۰۸ کال لپاره د "نړیوال خوراکي مصوونیت: د چاپیریال د بدلون او بیو انرژي ننگوني".

لکه د معمول په څیر په افغانستان کې د FAO نمایندگی د کرني د وزارت سره په همکاري کې به د خوارو نړیواله ورځ د پنجشنبې پر ورځ د ۲۰۰۸ کال د اکتوبر په ۱۶ نېټه د کابل په بادام باغ کې ولمانځي. د دغه محفل په ترڅ کې به د تخمونو ملی سکرتریت افتتاح شي چې هغه به د هیواد په کچه د کرنیزو تخمونو د صنعت لپاره د چتر حیثیت ولري.

د ملگرو ملتونو موسسي، نړیوالې غیر دولتي موسسي، سفیران، مرستندویان، د دولتي چارواکو استازی، افغان بزگران، ملي او نړیوالې رسنۍ به د لمانځني دغو مراسمو ته راوبللي شي. د FAO او د کرني د وزارت د زراعتي پروژو او فعالیتونو یو نندارتون به هلته پرانیستي وي او ځینو مهمو بزگرانو ته به د زراعتي توکو او وسیلو ویش هم صورت ونیسي.

د اکتوبر د میاشتي ۱۵ د لاس منځلو نړیواله ورځ

د لاس منځلو لومړنی نړیواله ورځ د چهارشنبې په ورځ د اکتوبر د میاشتي په ۱۵ نېټه ده. افغانستان به د ۵ وچو د نږدې ۷۰ هیوادونو څخه وي چې د نړی په کچه میلیونو وگړي د صابون په واسطه لاسو منځلو ته وهڅوي.

د صابون له لاري د لاسونو منځل د نس ناستی او سینه بغل د ناروغيو د مخنیوي تر ټولو موثره او ارزانه طریقه ده او همدارنگه ددې دواړو ناروغيو له له امله هر کال نږدې ۳,۵ میلیونه ماشومان خپل ژوند له لاسه ورکوي.

د نس ناستی د ناروغي له امله په هیواد کې د ۱۰۰ میړنو له امله ۲۰ ماشومان خپل ژوند له لاسه ورکوي. د صابون سره د لاسونو د منځلو له لاري، کورنی او ټولني کولای شي د نس ناستي د ناروغي په وړاندې دماشومانو د مبتلا کیدو کچه نږدې ۵۰ په سلو کې راټیټه کړي.

د ملگرو ملتونو عمومي اسامبلي ۲۰۰۸ کال د حفظ الصحی د نړیوال کال په نامه ونوماوه. د حفظ الصحه نړیوال کال د ښي حفظ الصحی په فعالیتونو تاکید کوي.

د ځینو نورو فعالیتونو په اړه به هم معلومات وړاندې شي کوم چې د راتلونکو دوو ورځو په ترڅ کې په هیواد کې پلان شوی دی.

یونسکو د هرات د منارونو په سیمه کې د سرک د پراختیا په اړه اندیښنه شولې:

یونسکو د هرات د منارونو په سیمه کې د سرک د بیا پراختیا په اړه چې تیر اوړی د افغانستان د مرکزي او ولایتي چارواکو د پریکړې په تعقیب ترڅو د ۱۵ پېړۍ دغه تاریخي سیمه خوندي کړي ترسره شو، اندیښنه بنودلې.

یونسکو په فعاله توګه د افغانستان د حکومت سره د هرات د تاریخي میراث د ساتلو په موخه له نږدې کار کوي او همدارنګه په چارواکو غږ کوي چې ددې سیمې د ساتلو لپاره بله لاره وګوري، او له نږدې به د دې موخې د ترسره کولو لپاره د افغان حکومت ملاتړ وکړي.

د روغتیا وزارت: سهار مو په خیر، لکه د نورو کلونو په څېر، سږ کال هم مونږ د نس ناستې ناروغیو سره لاس او ګرېوان یو. چې د دې یو مهم لامل هم د ځښاک ناپاکۍ اوبه د روغتیايي بنوونې نشتون دي چې په هېواد کې د ناروغۍ د لمن د غځېدو سبب ګرځي. او همدارنګه د چاپیریال د ستندردونو نشتوالی یو بل لامل دی. د لا نورو معلوماتو د وړاندې کولو لپاره زه غواړم چې تاسې ته د تېر کال د لومړۍ میاشتې یو څو احصائېي در وړاندې کړم. د بیلګې په توګه، په ۱۳۸۵ کال کې مونږ په منځنۍ توګه د نس ناستې د ناروغۍ ۱۴۶ پېښې په کلینیکونو کې ثبت کړ، حال دا چې په ۱۳۸۶ کې دغه شمېره ۱۸۵ ته ورسیده، او په ۱۳۷۸ کې مونږ په هر یو کلینیک کې په منځنۍ توګه ۱۷۳ پېښې راجسټر کړې دي. نو اوس تاسې ګورئ چې په دغو احصائو کې ډیر د پام وړ توپیر نه تر سترګو کېږي. له دې امله چې د تودوښې موسم د اټکل شوی حد نه زیات اوږد شو، او وچکالی هم ور سره مل و، مونږ ګورو چې په دغو شمېرو کې لږ څه زیاتوالی راغلی دی. مونږ د دغې ناروغۍ په اړه لومړنی رپورټ د ننگرهار د ولایت د اچین د ولسوالۍ نه تر لاسه کړ.

د نوموړې ناروغۍ خپرېدنه په لاندې پنځو ولایتونو کې په نښه شوې ده، ننگرهار، نورستان، لغمان، سمنګان، او فاریاب، چې له امله یې په روغتونونو کې ۱۵۵۶ تنه بستر شوي، او ۲۴۳۱ تنه له روغتونو نه د باندې ناروغان ثبت شوي دي. حال دا چې مونږ په اوو نورو ولایتونو کې هم د دغې ناروغۍ لږ شمېر پېښې لرو. مونږ دا ویلای شو په پورتنۍ ۴۰۰۰ پېښو کې مونږ یوازې ۲۲ د مړینې پېښې لرو چې ټول یې د کلینیکو ته د رسیدو له څخه مخکې رامنځته شوي دي. او په ویاړ سره دا ویلای شو چې هر یو ناروغ چې زموږ روغتیايي مرکزونو ته یې ځان رسولی، تر درملنې لاندې نیول شوی دی. د عامې روغتیا وزارت، د عامې روغتیا د انستیتیوت د علمي څېړنو د ډیپارټمنټ، او وختي ګواښني سیستم له لارې، لاندې اقدامات د بیلګې په ډول راټولول، روغتیايي بنوونې او د ستونزې د حلولو لپاره وړاندیزونه تر لاسه کول او تر لاس لاندې ونیول.

نور یې هغه عملي اقدامات وو چې د ناروغۍ د کنټرولولو په اړه ونیول شول، او له نیکه مرغه د عامې روغتیا وزارت سره په محلي کچه کې د نوموړې ستونزې ته د رسیدګۍ په خاطر، په کافي اندازه سرچینې او ښې تجربې موجودې وي. سربېره پر هغو درملونو چې مونږ سره موجودې وي، مونږ دغه مسله په ښه توګه اداره کړل، او ۱۵۰۰۰ د کلورین تابلېټونه او ۵۰ بیلره د کلورین مواد او آر آس پوډر، او ډوکسیسیلین کپسولونه چې تر ټولو غوره انټي بیوټیک بلل کېږي د کولرا د ناروغۍ د مخنیوي لپاره سیمې ته ورواستوله.

مونږ د هيواد په دوو سيمو کې ستونزو سره مخامخ شو، يو يې د نورستان د ولايت د مندول په ولسوالۍ کې وه، چې هلته امنيتي ستونزې وو، او ډير وخت يې ونيول تر څو مونږ وتوانيدو چې اوضاع تر کنټرول لاندې راولو، او دوهمه سيمه يې د سمنگان ولايت و.

د سمنگان د ولايت د اييک په ولسوالۍ کې له بده مرغه د وچکالۍ او د څښاک د ناپاکو اوبه د نشتون له کبله خلک دې ته اړ کېږي چې د ناپاکو اوبو څخه په څښاک کې کار واخلي. مونږ په دې عقیده يو چې هلته د ټانکرونو په وسيله د څښاک سالمې اوبې په کافي اندازه نه وه برابره شوي. نو له همدې امله په دغه سيمه کې د پيښو شميره په لوړېدو او رابښکتهېدو وه. دغه ستونزې ته د رسيدگۍ لپاره لا نورې عامه پوهاوي او بين السکتوري همغږۍ ته اړتيا لرو.

هغه څه چې زمونږ د انديښنې سبب گرځي دا دی چې په داسې حال کې چې د کولرا ډولونه لکه ايلټور، انوبا او اوډاډا د سيمې په هېوادونو کې لکه افغانستان، ايران او پاکستان کې خپاره دي او که څه هم د اپيديمي د جوړولو وړتيا نه لري خو که چېرې لازم اقدامات تر لاس لاندې و نه نيول شي، د کولرا پيښې د ايران د پولې نه نيمروز او سمنگان ولايتونو کې ته بېرته شړلې شوي کېدوال تر منځ، او همدارنگه د هيواد د پاکستان سره په ختېځو پولو کې تر سترگو شويو پيښو په شمېر کې د زياتوالي ډير تمه کېږي.

نو په همدې اساس، دا خوارا د پام وړ دی چې د عامې پوهاوي پيغامونه تر ممکنه حده پورې ټولو ته ورسول شي. او مونږ همدارنگه د خپل سکتوري همکارانو مرستې ته اړتيا لرو تر څو اړينو سيمو ته د څښاک سالمې اوبه برابري کړو.

نړيوال روغتيايي سازمان : السلام عليكم. ډير خوښ يم چې نن دلته له تاسو سره يم، تاسو کولای شي واورئ چې د روغتيا نړيوال سازمان، يونيسف او يو شمير نور شريکان، مور ټول ډير ليوال او خوښ يو چې د عامې روغتيا له وزارت سره مرسته وکړو او ټولو هغو ستونزو ته توجه وکړو چې نوموړی وزارت ورسره مخ دی، په ځانگړی ډول په دې وخت د نس ناستې له خپریدو سره. لکه څرنگه چې ډاکټر فهيم ياده کړه، دغه د نس ناستې خپریدنه په ۵ ولايتونو او کيدای شي په ځينو نورو سيمو کې وي، البته هر څه تر کنټرول لاندې دي پرته له سمنگانو او نورستان څخه.

لکه څرنگه چې ډاکټر فهيم ياده کړه، دغه ناوړغی د څښاک د ناپاکو اوبو له کبله خپره شوې. د روغتيا نړيوال سازمان او ملگرو ملتونو نورې ايجنسۍ، مور ټول تل په دې ټينگار کوو، چې هر شخص دا مسووليت لري ترڅو ډاډ تر لاسه کړي چې د دوي د څښاک اوبه پاکې او خوندي دي. تاسو تل بايد دا هڅه وکړئ چې ستاسو د څښاک اوبه له ناولتيا، فضله موادو او بل کوم ناوړه بوی سره نه وي ککړې شوي.

د نس ناستې د اوسنۍ خپریدو په اړه، تاسې بايد خپلې د څښاک اوبه و ايشوئ يا د کلورين ټابليټونه استعمال کړئ څو مطمئن شئ چې ستاسو د څښاک اوبه پاکې او خوندي دي. ځينې وخت خلک وايي چې مور داسې کومه لار نه لرو چې د څښاک اوبه و ايشوو يا د کلورين ټابليټونه نه لرو - حتی تاسو کولای شي چې پاکې اوبه په يو پاک پلاستيکي بوتل کې واچوئ او د يو ساعتونو لپاره يې لمر کيږدي، لمر کولای شي هغه ميکروبونه

وژني چې د ناروغی لامل کيږي. همدارنگه تاسو بايد نورو خوراكي توکو ته هم توجه وکړئ هغه هم کيدای شي د ناپاکو د استعمال په نتیجه کې ککړ شي. د مثال په ډول هغه خامه سبزي چې تاسو يې په بازار کې اخلي، او همدارنگه تاسو بايد ميوو دانو ته هم توجه وکړئ. مخکې له چې يې وخورئ، که چيرې يې خام خورئ بايد پوست يې کړئ. که چيرې يې خام نه خورئ نو بيا بايد په ښه توگه پاخه شي. ښه پخلی هم میکروب وژني.

لکه څرنگه چې هغوي ورته اشاره وکړه، سبا ته د لاس پريمخلو نړيواله ورځ ده. د لاسو مينځل يوه بله لار ده چې تاسو يې بايد په اړه سوچ وکړئ خو له دغې ناروغی څخه مخنيوی وشي. تاسو بايد مخکې له چې خواره تيار کړئ يا کوم خواره خورئ خپل لاسونه ومنځئ. تل خپل لاسونه له صابون سره وينځئ.

د عامې روغتيا وزارت د ناروغی شيوع په ښه توگه کنترول کوي او هغوي په دې اړه ناسب راپورنه تيا رکړي او د هغوي سره ښه هکاري کيږي. روغتيايي مرکزونه پرانستي دي او ځيني يې ۲۴ ساعته د دې ناروغی د کنترول په موخه کار کوي همدارنگه ځيني گرځنده تيمونه دغو سيمو ته رسيدلي دي.

که چيرې ستاسو په کورنۍ کې څوک د نس ناستې په ناروغی اختيه شي نو تاسې بايد هر ورو مرو هغوي ته په دوامدړه توگه مايعات ورکړئ. د بيلگې په توگه، اوبه يا او آس يا هر ډول موجود خوندي مايعات، هر ډول مايعات چې هغوي يې بايد وڅښي. که چير نس ناستی شدي وي، هغوي بايد کلينیک ته مراجعه وکړي، د ډاکټر څخه درملنه تر لاسه کړئ او مداخلتي مايعات وڅښئ.

لکه څنگه چې ډاکټر فهيم وويل د نس ناستی له امله ځينو کسانو خپل ژوند له لاسه ورکړ خو دا هغه کسان و چې په خپل وخت سره کلينیکونو ته نه و تللي. هغو کسانو چې کلينیکونو ته مراجعه کړي د ژوند ژغورلو مرستې تر لاسه کړي. دا ډيره مهمه ده چې په وخت سره کلينیک ته مراجعه وکړي او له ځنډ څخه ډډه وکړي. زه هيله کوم چې هر سړی دا خپله دنده وگرځوي چې پخپله او کورنۍ يې له پاکو اوبو څخه گټه اخلي او د خورلو څخه وړاندي خپل لاسونه پاک و مينځي ترڅو د دې ناروغی څخه وژغورل شي.

پوښتنی او ځوابونه:

راډيو آزادی: تاسی وويل که چيرې نړيواله ټولنه له افغانستان سر مرسته و نه کړي، نس ناسته او په ځانگړي ډول کولرا به په هيواد کې زيات شي، خو تاسی و نه وويل چې کوم ډول مرستو ته اړتيا لری؟ آیا پوهيدلای شم چې نړيوال روغتيايي سازمان په څه ډول مرسته کولای شي؟

د روغتيا وزارت: په دغه ځانگړی مسله کې مور اړتيا لرو چې د پوهاوی په زياتولو کې او په ټولنو کې د هغه رسولو په برخه کې زموږ سره مرسته وشي. بايد ټولنی وهڅول شي چې د خپل د چاپيريال په پاک ساتنه او حفظ الصحه کې توجه وکړي. مطالعی ښيي چې ۲۵ فيصده افغانان د ځکلو پاکو اوبو ته لاسرسی لري. مور

تمه لرو چې هغه کسان چې د دغه ناروغی په اخته کېدو سره مخامخ دي په موقتي ډول پاکو اوبو ته لاسرسی ومومي.

نړیوال روغتیایی سازمان: نړیوال روغتیایی سازمان په حقیقت کې د دغه ناروغی د مخکنی خبرداری سیستم ملاتړ کوي. دغه لاره د ناروغی د مخ نیوی تر ټولو ښه او موثره لاره ده. په اوس مهال کې مور په هر ولایت کې د اړیکې مرکزونه لرو چې د ناروغی په هکله مور ته رپوټ ورکوي. دا هم ډیره مهمه ده که چیرې څوک د دغه وژونکی ناروغی په هکله رپورت تر لاسه کوي ژر تر ژره دی هغه د مخکنی خبرداری د سیستم له لاری د روغتیا وزارت ته دی ورسوي. په همدې ډول د روغتیا نړیوال سازمان او یونیسف د افغانستان د حکومت سره د دغه کمپاین د پوهاوی په لورتیا کې، د اوبو د پاکولو لپاره د کلورین کولو کمپاین او همدارنگه زرقي اساسی مایعات او په سیمه کې د واقعاتو د اداره کولو لپاره د درمل مرسته کوي. په حقیقت کې داسی بستی شته چې هغه ته د نس ناستی بستی وايي چې په هغه کې زرقي درمل، او آس او نور داسی شیان شته چې د دغه ناروغی د ناروغانو لپاره کله چې کلینک ته مراجعه کوي، مهم دي. البته مور دا ښه گڼه چې مریضان دی کلینکی ته مراجعه و نه کړی نو همدی لپاره د پوهاوي لوړول ډیر مهم دي نو ځکه مور په دي اصرار کوو او دغه ناروغی تر اوسه په کابل کې شپوع نه ده موندلی. هیڅوک باید داسی فکر و نه کړي چې دوي مصون دي. هر څوک باید کوبښ وکړي چې پاکی اوبه وڅکی.

یوناما: غوړم د یونیسف په استازیتوب څه معلومات اضافه کړم- د یونیسف د ۵ کاري سکتورنو له جملې څخه یو هم حفظ الصحة ده. د عامي روغتیا تر رهبري لاندې، یونیسف د ځاگانو په کیندلو، د څښاک د پاکو اوبو په برابرولو باندې کار کوي او همدارنگه د ضرورت په وخت کې د روغتیا اساسي مجموعي په هغو سیمو کې چې کډوال راستنيري، برابروي.

د فردا تلویزیون: لکه چې تاسې وویل په دا تیرو دریو کلونو کې د نس ناستې په ناروغی کې کوم ډراماتیک کمښت نه دی رامنځ ته شوی. آی دلیل یې څخه دی؟ تاسې کاږه ۲۰ مړینې یادې کړي. آیا لطفا ویلای شي چې ولې او په کومو ساحو کې؟ آیا دا د دي له کبله ده چې هغه خلک چې مړه شوی دی روغتیایی کنتخایونو ته یې لاس رسی نه درولد او که هغوي په نا امله سیمو کې اوسیدل؟ آیا د دغې ناروغی د مخنیوی لپاره د عامي روغتیا د وزارت پلان څه دی؟

د روغتیا وزارت: اصلی دلیل چې ولې دغه ناروغتیایي کمی شوی نه دی د ورغتیا پالنې ته او یا هم محفوظو د څښاک اوبو ته د لاس رسی نشتوالی دی چې دا د عامي روغتیا د وزارت له توانه د باندې خبره ده. د اوبو برابرولو دنده د ښاري پراختیا او د کلیو د پراختیا د وزارتونو ده. چټلي اوبه د هغه څه اصلی لامل دی چې مور ورته موسمي ناروغتیایي وایو چې د پسرلی او اوړي په میاشتو کې رامنځ ته کیري. یو بل دلیل یې فاضله اوبه او چاپیریالي روغتیا پالنه ده. له بده مرغه مور آن په کابل کې د فاضله اوبو او روغتیا پالنې سیستم نه لرو. غربت او بیوزلی هم د هر ډول ناروغتیایي سبب کیري. د مور د هیوادوالو د با خبرتیا ټیټه کچه د هیواد

په ډيرو برخو کې د شخصي او چاپيريالي روغتيا پالنې په باره کې د دغې ناروغۍ رامنځ ته کېدو يو بل دليل دی. هغه لاملونه چې په داسې سيمو کې د مړينې سبب شوو لکه د نورستان منډول او د لغمان دولت شاه د دغو سيمو ليری والی او نا امنی وه ځکه چې خلک روغتيايي مرکزونو ته نه شواى راتلاى. د سمنگان په اييک کې په هغه ځای کې چټلې اوبه وي چې د مړينې سبب شوي.

د عامې روغتيا د وزارت پلانونه دا دي: د ورغتيايي خدمتونو توسه د يوې بستې په حيث زموږ لا ډيرو هيوادوالو ته. موږ د ناروغۍ مخنيو ته ډير پاملرنه کړی ده چې په هغې کې د وختی با خبرتيا ورکولو سيستم شامل دی چې ډير گټور دی، او د باخبرتيا کمپاين چې په ټولنه کې باخبرتيا لوړه شي. د باخبرتيا هغه کمپاين چې د اکتوبر په ۱۵ په پيل کېږي. د عامې روغتيا د وزارت له فعاليتونو څخه يو فعاليت دي.

ايرنا: مهرباني وکړئ د کلينيکونو د شمير او هيواد په لويديز کې د Eltor د ثبت شويو قضيو په هکله معلومات راکړئ. څه د مخه د ايران حکومت د کولرا د ناروغۍ د خپرېدو د مخنيوی په اړه د ځينو مرستو د ليرلو ژمنه کړې وه، آیا هغوي په دې اړه څه مرستې کړي يا تر اوسه دا مرستې تيارې نه دي.

د روغتيا وزارت: د نس ناستې د ناروغۍ قضیې د هيواد په ۵ ولايتونو نورستان، لغمان، سمنگان، بلخ او فارياب کې ثبت شوی دی، همدارنگه د دې ناروغۍ نښې په سرحدې سيمو کې د راستنيدونکو کسانو په منځ کې ليدل شوی دي او نښې نښانې د Eltor د ناروغۍ يوه يا دوه مثبتې قضیې نښې. په ولايتي کچه د بهرني مرستې د تر لاسه کولو پرته د ناروغۍ د کنترول په موخه کافي تدبيرونه نيول شوي. ددې په نظر کې نيولو سره چې ځينې شړل شوی افغانان لا د مخه په ناروغۍ اخته و. موږ باور لرو او هيله کو چې د ايران اسلامي حکومت د روغتيايي منل شوی سيستم په درلودلو سره د دې ستونزې د مخنيوی په خاطر لا د مخه ځينې تدبيرونه نيولی دي. زه فکر نه کوم چې موږ دې په دې مرحله کې مرستو ته ضرورت ولرو، خو افغانستان لا هم د مرستو هر کلی کوي. ځکه چې موږ لا هم د بيا رغونې په حال کې يو. که چيرې موږ دې مرستو ته اوس اړتيا و نه لرو، کيدای شي په راتلونکې وخت کې دا مرستې د ورو قضيو لپاره مثبتې ثابتې شي.

شمشاد تلویزيون: په رسنيو کې ځينې رپوټونه وايي چې په افغانستان کې د کوکنارو له کرکيلې او سوداگرۍ څخه نه يوازې طالبان گټه پورته کوي بلکې ځينې ځايي وگړي هم له دغې لارې خپل د ورځنی ژوند اړتياوې پوره کوي، بله موضوع دا ده، داسې ويل کيږي چې بهرنيان هم د نشه يي توکو په سوداگرۍ کې لاس لري، په دې اړه د يوناما نظر څه دی؟

يوناما: ستاسو پوښتنه دوه برخې لري، ځينې افغان گروندگر د نيستی له امله د کوکنارو کر ته مخه کوي او ځينې نور ترې گټه اخلي. موږ په پرلپسې ډول دغه موضوع په وار وار د ملگرو ملتونو د جرمنو او نشه يي توکو د دفتر په رسنيو کونفراسونو کې راپورته کړې چې د ژوندانه بدیل د کروندگرو سره مرسته کوي چې د قانوني او مشروعو کرنيزو حاصلاتو له لارې خپل ورځنی اړتياوې پوره کړي، او دغه موضوع بايد پر مخ

یورل شي او له هڅو يې لاس و نه اخیستل شي، او همدارنگه دغه موضوع هیڅکله هم له اجنډا څخه نه ده ایستل شوې. په داسې حال کې چې یو شمیر خلک شته چې هغوي یې د خپلو ورځنیو اړتیاوو د پوره کولو لپاره نه بلکې د دې لپاره چې لا پسي شتمن شي په زرونو جریبه ځمکې پرې کړي. دلته یو توپیر موجود دی. په دې اړوند دوه بلي موجودې دي، یو بله چې په رېښتیا د کوکنارو کرلو ته اړه ده، چې زیاتره یې په دغې بلي پورې اړه لري. ډیر ژر به د خوراکي توکو نړیواله ورځ ولمانځل شي لکه څرنگه چې مور د مخه اعلان کړه. مور په افغانستان کې د اصلاح شویو تخمونو د تولید په اړه یو شمیر پروژې ترسره کړي، چې ډیر زر به د دوو ورځو په بهیر کې د اصلاح شویو تخمونو د سکرتریت تاسیس وگورئ. په مختلفو ولایتونو او سیمو کې کوپراتیفونه جوړ شوي، کوم چې به له یوې خوا د حاصلاتو کچه ۳۰ په سلو کې لوړ کړي او له بلې خوا به په وگړو کې د آگاهی کچه هم زیاته شي.

دوهمه موضوع، چې بهرني لاسونه د نشه یې توکو په سوداګرۍ کې ښکېل دي، یقینا چې کیدای شي چې جنایتکار ګروپونه په دغه سوداګرۍ کې ښکېل وي، ولې یوناما د دې په اړه کوم خاص معلومات نه لري، او که چېرې تاسو د دې موضوع په اړه کوم معلومات لرئ له امنیتي ادارو سره یې شریک کړئ، هغوي به یې وڅیړي او د حل یوه لار به ورته پیدا کړي.

پژواک: په ولایتونو کې ورستۍ روغتیايي تحلیلونه څه دي، او هغه اوه ولایتونو چې تاسی مخکې ذکر کړ کوم ولایتونه دي؟

د روغتیا وزارت: کنړ، بلخ، سرپل، نیمروز او د کابل ولایت د شکردری ولسوالۍ. د خوست او پروان په ولایتونو کې هم یو لړ محدودو واقعي تر سترگو شوي دي. مور تر یو حده پوری ناروغی تر کنترول لاندې راوستي، خو د امنیت د نښتوالی له امله د نورستان د ولایت په هکله زه ډیر مطمئن نه یم. په سمنګان کې څرنگه چې ما مخکې وویل د دغه ناروغی لامل د څښلو د پاکو اوبو نشتوالی دی. مور وکولای شول په یوه ورځ کې دغه ناروغی له منځه یوسو خو سبا ته یې نوری واقعي رپورت ورکړل شول. په نورو ولایتونو کې وضعیت تر کنترول لاندی دی.